

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 25 marca 2014 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi Śródmieścia w Łodzi XI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w sprawie z powództwa M. O. przeciwko I. R. o ustalenie istnienia stosunku pracy i wynagrodzenie, umorzył postępowanie w sprawie (pkt 1) oraz nie obciążył stron kosztami procesu, a w zakresie opłaty sądowej przejął je na rachunek Skarbu Państwa – kasę Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi (pkt 2).

W uzasadnieniu tego rozstrzygnięcia Sąd Rejonowy podniósł, że w sprawie niniejszej powód cofnął pozew przed wyznaczeniem rozprawy. Koszty zastępstwa procesowego powstały po obu stronach procesu, jednak na zasadzie art. 102 k.p.c. zasadne stało się odstąpienie od obciążania powoda kosztami zastępstwa procesowego pozwanej. Sąd I instancji podniósł, że jest to zasadne zwłaszcza w kontekście okoliczności towarzyszących cofnięciu pozwu, a powoływanych w sprawie XIP 694/13. Z tych samych względów, a także z uwagi na wycofanie pozwu przed wyznaczeniem rozprawy, Sąd odstąpił od obciążenia powoda kosztami opłaty sądowej, zgodnie z art. 113 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2010 r. Nr 90, poz. 594 ze zm.) w zw. z art. 96 ust. 1 pkt 4 powyższej ustawy i art. 102 k.p.c.

Zażalenie na rozstrzygnięcie zawarte w punkcie 2 postanowienia złożył pełnomocnik pozwanej.

Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił obrazę przepisów prawa procesowego, tj.:

- naruszenie art. 203 § 2 i § 3 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie, podczas gdy zgodnie ze wskazanym przepisem, na wniosek pozwanej złożony w terminie dwutygodniowym od zawiadomienia go o cofnięciu pozwu, powód zwraca mu koszty procesu i w konsekwencji niezasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów zastępstwa procesowego w kwocie 1.877,00 zł,

- naruszenie art. 102 k.p.c. poprzez jego błędną wykładnię, tj. przyjęcie, iż w przedmiotowej sprawie zachodziły szczególnie uzasadnione okoliczności uzasadniające nieobciążenie powoda kosztami zastępstwa procesowego strony pozwanej, podczas gdy takie okoliczności nie występowały i konsekwencji dopuszczenie się oceny dowolnej, pozbawionej uzasadnionych podstaw.

Z uwagi na powyższe skarżący wniósł o zmianę pkt 2 zaskarżonego postanowienia poprzez zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kwoty 1.877,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania zażaleniowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W dniu 23 kwietnia 2014 roku pełnomocnik strony powodowej złożył odpowiedź na zażalenie wnosząc o jego oddalenie i zasądzenie kosztów zastępstwa adwokackiego w postępowaniu zażaleniowym.

Sąd Okręgowy w Łodzi zważył, co następuje:

Zażalenie jest zasadne i zasługuje na uwzględnienie.

Przepis art. 203 § 2 k.p.c. stanowi, że pozew cofnięty nie wywołuje żadnych skutków, jakie ustawa wiąże z wytoczeniem powództwa. Na żądanie pozwanej powód zwraca mu koszty, jeżeli sąd już przedtem nie orzekł prawomocnie o obowiązku ich uiszczenia przez pozwanej. W razie cofnięcia pozwu poza rozprawą, przewodniczący odwołuje wyznaczoną rozprawę i o cofnięciu zawiadamia pozwanej, który może w terminie dwutygodniowym złożyć sądowi wniosek o przyznanie kosztów (art. 203 § 3 zd pierwsze k.p.c.).

Zasadą jest, że w wypadku cofnięcia pozwu obowiązek zwrotu kosztów procesu na rzecz pozwanej, na jego żądanie, obciąża powoda bez względu na przyczynę cofnięcia. Jednakże dopuszczalne jest odstępstwo od tej zasady, jeżeli powód wykaze, że wystąpienie z powództwem było niezbędne dla celowego dochodzenia praw lub celowej obrony, z uwzględnieniem okoliczności istniejących w dacie wytoczenia powództwa. Dotyczy to zwłaszcza sytuacji, gdy cofnięcie

pozewu jest konsekwencją zaspokojenia przez pozwanego wymagalnego w chwili wytoczenia powództwa roszczenia powoda. W rozumieniu przepisów o kosztach procesu (art. 98 KPC) pozwanego należy uznać wówczas za stronę przegrywającą sprawę (por. post. SN z 12.4.2012 r., II CZ 208/11, L.).

Zwrócić należy uwagę, że w orzecznictwie ugruntowany jest pogląd, iż złożenie na podstawie art. 109 § 1 KPC wniosku o zwrot kosztów postępowania jest skuteczne także wtedy, gdy postępowanie to kończy się jego umorzeniem wskutek cofnięcia pozwu. Nie jest w takiej sytuacji wymagany dodatkowy wniosek pozwanego o zwrot kosztów na podstawie art. 203 § 3 KPC. Wskazany przepis ma zastosowanie właśnie w sytuacji, gdy pozwany nie złożył uprzednio wniosku w trybie art. 109 § 1 KPC (postanowienie SN z dnia 26 lipca 2012 roku, II CZ 73/12, LEX nr 1228792). Z kolei w postanowieniu Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 22 sierpnia 2012 roku wydanym w sprawie III AUz 78/12 (LEX nr 1216410) wskazano, że uregulowanie w przepisie art. 203 k.p.c. w zakresie kosztów stanowi *lex specialis* w stosunku do art. 109 k.p.c. Oznacza to, że bez względu na to, czy pozwany jest reprezentowany przez pełnomocnika, czy też występuje osobiście w sprawie, sąd zasądzi na jego rzecz koszty tylko wtedy, kiedy żądanie takie pozwany zgłosi. Jeżeli zaś po powzięciu wiadomości o cofnięciu pozwu, pozwany takiego żądania nie zgłosi, sąd nie ma podstaw do zasądzenia kosztów na rzecz strony pozwanej.

W tej sytuacji nie ma wątpliwości, że jeżeli powód skutecznie cofnął pozew poza rozprawą, przewodniczący odwołuje rozprawę i o cofnięciu zawiadamia pozwanego, który może w terminie dwutygodniowym złożyć sądowi wniosek o przyznanie kosztów (art. 203 § 3 kpc zdanie pierwsze). Odpowiadający wymaganiom tego przepisu wniosek pozwanego jest dla sądu wiążący. Według postanowienia SA w Łodzi z dnia 22 sierpnia 1997 r., I ACz 323/97, OSP 1998, z. 1, poz. 9, przy rozpoznaniu wniosku pozwanego złożonego w trybie art. 203 § 3 kpc o przyznanie kosztów, nie jest wyłączone zastosowanie przez sąd art. 102 kpc. Także w dwutygodniowym terminie liczonym od daty doręczenia pozwanemu zawiadomienia o cofnięciu pozwu, powinien on ustosunkować się do złożonego oświadczenia powoda w przedmiocie cofnięcia pozwu. Niezłożenie oświadczenia lub złożenie go z uchybieniem omawianego terminu jest równoznaczne z wyrażeniem przez pozwanego zgody.

Przechodząc na grunt niniejszej sprawy zauważyć należy, że pełnomocnik powoda w dniu 19 marca 2014 roku złożył pismo procesowe, którym cofnął pozew i wniósł o nie obciążanie powoda jedynie kosztami sądowymi, nie wskazując żadnych okoliczności uzasadniających takie żądanie. Odpis powyższego pisma doręczył stronie przeciwnej. W dniu 25 marca 2014 roku Sąd Rejonowy, nie czekając zakreślonych przepisami ustawy 2 tygodni, na złożenie przez stronę przeciwną stanowiska w sprawie kosztów postępowania (o zwrot których pozwany wnosił już w odpowiedzi na pozew), wydał postanowienie o umorzeniu postępowania oraz nie obciążył stron kosztami procesu, a w zakresie opłaty sądowej przejął je na rachunek Skarbu Państwa. W dniu 25 marca 2014 roku pełnomocnik strony pozwanej, za pośrednictwem poczty, złożył – w przepisany terminie - wniosek o przyznanie kosztów zastępstwa procesowego w wysokości 1877 złotych, w związku z doręczonym w dniu 19 marca 2014 roku pismem o cofnięciu pozwu przez stronę powodową.

Trzeba podkreślić, że koszty procesu to - według art. 98 § 1 - koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony. Pojęcie "kosztów procesu" jest szersze od pojęcia "kosztów sądowych". Przez koszty procesu należy rozumieć: a) koszty sądowe, obejmujące opłaty sądowe (opłaty i opłaty kancelaryjne) oraz wydatki (art. 2 ust. 1 u.k.s.c.), b) koszty strony występującej osobiście lub przez pełnomocnika, który nie jest adwokatem, radcą prawnym lub rzecznikiem patentowym, c) koszty związane z reprezentowaniem strony przez adwokata, radcę prawnego lub rzecznika patentowego. Do kosztów procesu zalicza się także koszty mediacji prowadzonej na skutek skierowania przez sąd (zob. komentarz do art. 98¹ § 1).

W tak zaistniałych okolicznościach nie można uznać, iż rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji było prawidłowe. Przede wszystkim Sąd ten nie umożliwił stronie pozwanej zajęcia ostatecznego stanowiska w sprawie kosztów procesu, na złożenie, którego strona pozwana miała 2 tygodnie od dnia doręczenia jej pisma o cofnięciu powództwa. Nadto Sąd I instancji rozstrzygając o kosztach postępowania, w tym kosztach sądowych, które przejął na rachunek Skarbu Państwa, w zakresie kosztów zastępstwa procesowego zastosował z urzędu przepis art. 102 kpc. Należy bowiem podkreślić, że strona powodowa cofając pozew nie wносиła o nieobciążanie jej kosztami zastępstwa procesowego czy też kosztami procesu, a będąc reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika wniosła jedynie o nieobciążanie

powoda kosztami sądowymi. Nadto ani w toku niniejszego postępowania ani w piśmie cofającym powództwo, pełnomocnik powoda nie powołał się na żadne okoliczności uzasadniające ewentualne zastosowanie przepisu art. 102 kpc.

Sąd Rejonowy rozstrzygając o nieobciążaniu strony powodowej kosztami zastępstwa procesowego przeciwnika, nie uzasadnił powyższego w sposób umożliwiający dokonanie kontroli instancyjnej. W uzasadnieniu postanowienia Sąd odwołał się jedynie do okoliczności przytoczonych przez stronę powodową w sprawie XIP 694/13. Nie wskazał jednak, jakie to miałyby być okoliczności, z jakich przyczyn uznał, że uzasadniają one zastosowanie z urzędu art. 102 kpc, zaś wskazana sprawa nie została załączona do niniejszej. Tym samym nie było możliwe zweryfikowanie przez Sąd Okręgowy, czy w rzeczywistości istnieją jakiegokolwiek okoliczności usprawiedliwiające nie obciążanie powoda kosztami procesu w tej sprawie.

Powyższe uchybienia sprawiają, że koniecznym stało się, na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c., uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy powinien dokonać ponownej analizy sprawy, przy uwzględnieniu wszystkich podniesionych powyżej uchybień oraz złożonego w dniu 25 marca 2014 roku, wniosku o przyznanie kosztów zastępstwa procesowego w kwocie 1877 złotych i wypowiedzieć się merytorycznie w przedmiocie kosztów procesu. Niezbędnym przy tym jest również jasne uzasadnienie przez Sąd Rejonowy zapadłego rozstrzygnięcia, umożliwiające dokonanie ewentualnej kontroli instancyjnej.

Przewodnicząca: Sędziowie:

Zarządzenie:

Odpisy postanowienia z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikom stron